

PROSLOV

Zašto sam odlučio napisati priče pod ovim naslovom? I zašto su one za mene nezaboravne?

Zato što sam ih kao dugogodišnji gost legendarne zagrebačke kavane Corso, i jednog još legendarnijeg stola, odlučio oteti zaboravu i posvetiti uspomeni svih onih koji su za tim stolom sjedili. *Nezaboravne priče iz kavane Corso* zamišljene su kao zbirka priča koje podjednako objedinjuju dvije komponente; prostor kavane i osobnost čovjeka koji je u njoj bio redoviti gost: filmski kritičar i publicist Vladimir Vuković – Vladek.

Vladek je imao svoj *Stammtisch* za kojim ga se moglo svaki dan zateći uz kavu i novine. Oko tog stola uvijek je bilo barem desetak stolica na kojima je sjedio krug njegovih prijatelja i slušača koji su mu gotovo svakodnevno pravili društvo. Bili su to ljudi filma, kazališta, književnosti, glazbe, slikarstva, Sveučilišta, kao i oni koji nisu pripadali nijednom od spomenutih krugova, ali ih je Vladek držao »svojima«.

Mudar, načitan, tolerantan i beskrajno duhovit, moderirao je razgovore koji su doticali brojne teme: od društveno-političkih, povijesnih, do filmskih, kazališnih, glazbenih i književnih zbivanja. Uvijek je sve bilo začinjeno njegovim sjajnim ironičnim, ali nikad zluradim komentarima.

Vladek je volio ljude s kojima se družio, kao što su i oni prema njemu osjećali prisnost, lojalnost i poštovanje. Svaki je aktualni događaj bio predmetom njegovih lucidnih opservacija i često se činilo da je u stanju anticipirati i one buduće.

Ona tvrda jezgra prijateljā oko stola bila je svakodnevno u kavani, a brojni drugi gosti pristizali bi povremeno. Prema svima se odnosio s jednakom pažnjom, a u kavanu se dolazilo jedino zbog njega – jer kad nije bio prisutan, a to se kroz

period od dva desetljeća (1970–1990) događalo vrlo rijetko, stol bi jednostavno zamro. Za njegovim *Stammtischem* vođeni su sjajni razgovori, ponekad u tako oštrom tonu da su frcale iskre i sijevali pogledi, ali on ih je uvijek znalački smirivao, poentiravši i najozbiljniji razgovor nekom duhovitom rečenicom. Brojne su anegdote ostale i kasnije su se prepričavale, pridružujući se anegdotama boemskih kavanskih stolova starog Zagreba poput neke zavjetne usmene predaje.

Vladek je bezuvjetno volio Zagreb i Hrvatsku, ali su njegovi svjetonazori bili otvoreni i dobronamjerni prema svemu novom i zanimljivom što je dolazilo iz »bijeloga svijeta«. Oslonjen na tradiciju, primao je sa znatiželjom i razumijevanjem čak i ono što se kosilo s njegovim uvjerenjima. Volio je sebe odrediti oksimoronskim nazivom »tradicionalni modernist«, ali – da parafraziram divnu rečenicu francuskoga pisca i filozofa Alaina Finkielkrauta – »nije imao sluha za one koji su izgubili poniznost prema nasljeđu svojih predaka«. Napokon, te svoje stavove na sjajan je način elaborirao u svojim filmskim kritikama i u svakodnevnim razgovorima. Prerana smrt na samom početku Domovinskog rata zatvorila je taj životni dosje ispunjen dobrotom, mudrošću i humorom. Vjerojatno je to i razlog što današnja nagrada Hrvatskoga društva filmskih kritičara nosi njegovo časno ime.

Sjećam se našeg prvog susreta u kavani Corso. Bio sam student na drugoj godini Prava, ali s glavom duboko uronjenom u književnost i opčinjen svakom idejom koja je u sebi nosila anarhistički bunt.

Doveo me jedan prijatelj, kazališni redatelj, također stalni sudionik razgovorā, i ja sam osjećao strahopoštovanje prema društvu za stolom, u kojem sam bio najmlađi. Tim više što su moja tadašnja odjeća – uske, izluzane traperice, široka vesta, crni dugački šal koji je prebačen preko vrata visio do koljena – i neka knjiga Mihaila Bakunjina, Janka Polića Kamova, Henryja Millera ili Alberta Camusa (ne sjećam se više) pod rukom jasno otkrivale moj unutrašnji, kontrolirani gnjev.

Nastojao sam to kamuflirati i držao sam se pitomo i stišano. On je odmah primijetio moju zbunjenost i njegove su oči bile pune blagosti. Nakon nekoliko mojih rečenica rekao mi je u prijateljskom tonu:

– Mladi gospodin je, po svemu sudeći, pritajeni anarhist? Imam li pravo?

Nastojao sam se iskobeljati iz te kvalifikacije te sam nešto petljao i motao ne bih li ispaao mirniji i koncilijantniji, jer je, napokon, i taj »anarhizam« bio pomalo poza; u svakom slučaju, oblik prezira i odbojnosti prema društvenom sustavu u kojem sam živio.

– U redu... Sve je u najboljem redu, budite vi to što želite biti. Budite i anarhist... Nije to ponekad uopće loše... – zastao je i prodorno me pogledao. Podigla mu se obrva i kažiprst desne ruke. – Ali budite hrvatski anarhist!

Bio je to moj prvi smijeh u kavani Corso, koji se nakon toga nikad nije ugasio. Mnogo godina kasnije, u jednom sam mu razgovoru obećao da ću sve te bezbrojne priče, zgode i neobične razgovore u kavani Corso nastojati pretočiti u literaturu. Dugo je trajala priprema prije no što sam pristupio tom zahtjevnom poslu. Potrebno je bilo, naravno, izići iz uskog okvira anegdotalnih crtica i naći postament šireg literarnog angažmana koji pruža mogućnost da se napišu priče u kojima se referiraju vrijeme, događaji, društveni kontekst i ljudske sudbine. Neka vrsta *fact & fiction stories*.

I, naravno, ostati vjeran duhu njegova stola. Svaku, pa i najozbiljniju prozu oplemeniti dozom ironije. Priče su trebale biti svojevrsni *hommage* čovjeku pod čijim su okriljem nastajale, premda se u integralnom obliku, kako su napisane, nikad nisu dogodile u stvarnosti kavane Corso. One su u potpunosti stvar mašte, samo ih potiče anegdota, šala ili vesela zgoda s Vladekova stola, dajući malu faktografsku podlogu zamahu opsežne naracije. Premda se radi o zbirci priča, one su tematski i kompozicijski zamišljene i strukturirane kao dio romaneskne cjeline. Kao stanovitu kroniku uspomena, bilo bi

ih poželjno čitati redom, kako su navedene u knjizi, jer na taj način zatvaraju literarnu biografiju kultne kavane u jednom vremenskom periodu.

Dužina priča ovisila je o tome koliko su u sebi krile potencijalnog materijala za razradu. Ono što sam nastojao da ih određuje, da bude njihov lajtmotiv, to je refleks svih artizama, osobito filmske umjetnosti. Želio sam da reference filmske umjetnosti preuzmu na sebe metaforičko i egzistencijalno tumačenje onih zbivanja u kojima je ishodište banalna situacija svakodnevnice. Da se pretvore u njezin alter ego, jak i neuništiv poput vječnosti. Film kao umjetnost u kojoj je najcjelovitije sačuvana prolaznost života.

To dugujem njemu, čovjeku kojem je Film tako snažno odredio život, a on taj život nesebično podijelio sa svima nama oko svog *Stammtischa*. Čudesni *cinema paradiso* nezaboravnih priča iz kavane Corso.

Dubravko Jelačić Bužimski